

UNIKALI BIBLIOTEKA IR VERTINGAS ARCHYVAS IŠ ČIKAGOS JAU LIETUVOJE

Praėjusiais metais Vytauto didžiojo universitetą Kaune pasiekė Šv. Kazimiero kongregacijos vienuolyno Čikagoje biblioteka ir dalis archyvinės medžiagos. Tai įvyko seserų kazimieriečių ir universiteto vadovybės dėka. Seserys turėjo nuspręsti, kamperduoti savo unikalią daugiau nei šimtą metų kauptą biblioteką. Tada laukė didelispakavimo ir rengimo siųsti darbas: siuntą sudarė daugiau nei 300 didelių dėžių. Vytauto Didžiojo universiteto vadovybė surado lėšų šio didelio krovinio persiuntimui apmokėti. Šiuo metu pusę gausios, retos bibliotekos knygų universiteto bibliotekininkės jau sukatalogavo, jos yra dedamos į rekonstruotos universiteto bibliotekos lentynas, plokštelių, XX a. pradžios skaidrių ir sesers Mersedes pieštų rašytojų portretų kolekcija rado vietą Lietuvių išeivijos instituto archyvuose.

VDU biblioteka. Jono Petronio nuotrauka.

Švento Kazimiero seserų kongregacija skaičiuoja jau antrą šimtmetį. Ji buvo įsteigta 1907 metais, bet idėja vienuoliją įsteigti sklandė dar prieš dešimtmetį. Vienuolijos įkūri mo idėją lietuviai kunigai aptarinėjo dar 1895 m. susirinkę pas kunigą A. Burbą Plimute (Plymouth). Dar aktualesnis ir svarbesnis vienuolijos steigimo klausimas pasidarė 1902 m., kai Kazimiera Kaupaitė, metus paviešėjusi Lietuvoje, sugrįžo į Ameriką ir ketino stoti į lenkių vienuolyną. Šį savo ketinimą laiške K. Kaupaitė išsakė pažįstamam kunigui Antanui Milukui, kuris tuo metu studijavo Šveicarijoje, jis pasiuntė jai savo projektuojamo vienuolyno planą ir paskatino ją atvykti studijuoti į Šveicariją. K. Kaupaitės brolis kunigas Antanas Kaupas ir kiti kunigai nepritarė kun. A. Miluko idėjai įsteigti lietuvaičių vienuoliją spaudos darbams. Jie nusprendė, kad lietuviškoms parapijoms Amerikoje reikia seserų mokytojų.

Vienuolijos steigimo reikalas buvo patikėtas kunigams A. Kaupui ir A. Milukui, o vienuolijos organizatoriumi buvo pakviestas kunigas dr. Antanas Staniukynas. Kunigas A. Staniukynas davė žodį vadovauti steigiamai vienuolijai ir paskyrė šiam darbui savo visą energiją ir jėgas, visą dvasios stiprybę. Jis rinko aukas, 1908 metais pasitraukė iš klebono pareigų ir visas jėgas skyrė vienuolijos reikalams.

Lietuvaičių kongregacijos narių skaičius vis augo. Ir nuo 1908 m. kun. A. Staniukynas pradėjo ieškoti vietos noviciatui. Tais metais jis buvo atvykęs į Čikagą, čia kunigai lietuviai ragino jį įkurti seserų namus Čikagoje. Buvo pradėta ieškoti tinkamos vietos statybai. Čikagos arkivyskupas James'as Quigley taip pat palaikė vienuolijos įsikūrimo Čikagoje idėją ir pats ieškojo vietos, kurioje galėtų būti statomas vienuolynas. Jis surado tinkamą vietą prie Marketo parko (Marquette Park), nes jau žinojo kad miestas plėsis: čia bus statomi nauji namai ir kuriamas naujas gatvių tinklas.

Lietuvių kunigai Pensilvanijoje (Pennsylvania) taip pat pritarė lietuviškos kazimieriečių kongregacijos steigimui. Kazimiera Kaupaitė (Motina Marija) sutiko būti steigėja, tačiau prašė, kad būtų surastas kunigas, kuris pagelbėtų steigiant kongregaciją. Tas kunigas buvo Antanas Staniukynas, jo vadovavimas Šv. Kazimiero seserų kongregacijai yra neįkainojamas indėlis, begalinio pasiaukojimo ir atsidavimo pavyzdys. Kartu kun. J. Serafinas pasikvietė Šv. Kazimiero seseris perimti jo parapijoje suorganizuotą pradžios mokyklą. Taip netoli Marketo parko apylinkių buvo pastatytas didelis pastatas ir čia įsikūrė vienuolija, kurios narės itin aktyviai įsitraukė į švietimo bei labdaros darbus.

Palaimintoji Marija Kazimiera Kaupaitė (1880 Gudeliuose – 1930 Čikagoje)

1913 m. pašlijus kun. A. Staniukyno sveikatai, vienuolijos vyresniąja buvo išrinkta sesuo Marija Kaupaitė, kuriai buvo tik 33 metai. Kongregacijai ji vadovavo 27 metus, per tą laiką buvo atidarytos 23 pradžios ir dvi aukštesniosios mokyklos, 2 ligoninės. Taip pat sesers Marijos pastangomis 1920 m. kazimierietės buvo įkurdintos ir Lietuvoje. Tai tik fragmentiški vienuolijos istorijos faktai, norisi tikėti, kad kada nors tyrinėtojai imsis vienuolijos istorijos rašymo, ir bus atskleistas daugelio vienuoliją kūrusių žmonių indėlis, taip pat pasišventusiai dirbusių seserų istorijos.

Nuo pat įsikūrimo pirmųjų metų vienuolyne buvo pradėta kaupti ir biblioteka, kuri nuolat gausėjo ir pildėsi. Po kunigo A. Staniukyno mirties čia pateko didžiulė jo lietuviškų knygų biblioteka, vėliau ji pildėsi kunigų J. Bagdono, J. Karaliaus lietuviškų knygų kolekcijomis. Didžiulį rinkinį sudaro XIX a. pabaigoje leistos

maldaknygės, šventųjų istorijos, spaudos draudimo laikotarpiu leisti kontrafakciniai leidiniai. Rinkinyje – ir 1886 m. leistas „Magnificat“, jis buvo išleistas 150 kalbų. Bibliotekoje yra saugomas lietuviškasis „Magnificat“ variantas. Biblioteka buvo kaupiama nuosekliai, be pačių seniausių leidinių, joje yra ir JAV leisti XX amžiaus pradžios leidiniai, taip pat Lietuvoje leistos knygos.

Galima sakyti, kad rinkinyje yra sukaupta visa, kas buvo išleista lietuviškai nuo XIX a. vidurio iki šių dienų, tai, kas leista išeivijoje ir Lietuvoje. Lietuvių kalba leistą knygų rinkinį papildo knygų apie Lietuvą kolekcija anglų kalba bei gausūs lietuviškos spaudos rinkiniai. Kunigo Antano Saulaičio nuomone, tai yra viena gausiausių, nuosekliausiai sukauptų lietuviškų bibliotekų išeivijoje. Kazimieriečių bibliotekoje apie 1300 grožinės literatūros, 200 kalbos, 3000 meno, 300 politikos ir sociologijos, 400 religijos, 60 filosofijos knygų, 100 informacinių leidinių, 250 biografijų, 7 enciklopedijos, bibliografijos ir žodynai lietuvių kalba, 175 knygos anglų kalba, 52 periodikos dėžės lietuvių ir anglų kalbomis. Seniausios seserų kazimieriečių bibliotekos knygos yra religinės, iš XIX–XX amžiaus sandūros: lietuviško Šventojo Rašto leidimai ir pakartotiniai leidimai (1897, 1903, 1908 ir vėlesnių metų.) Bibliotekoje – ir pirmieji lietuvių autorių kūrinių leidimai, siekiantys XX a. pradžią: K. Būgos „Aistiški studijai“ (1908 m.), A. Strazdo „(Strazdelio) raštai“ (1914 m.), o M. Valančiaus „Žiwataj szwentuju“ (1901 m.) yra jau antrasis leidimas.

Seserų kazimieriečių biblioteka Čikagoje nuo pat įsikūrimo pradžios naudojosi studentai bei visi ja besidomintys, po Nepriklausomybės atkūrimo čia dažnai lankėsi ir dirbo mokslininkai iš Lietuvos. Šiuo metu dalis jau sutvarkytos bibliotekos yra prieinama Vytauto Didžiojo universiteto studentams, mokslininkams. Bibliotekos siuntimu į Lietuvą ypač rūpinosi sesuo Margaret Petcavage ir seselė Teresė Papšytė, kitos vienuolijos seserys. Nuoširdžiai dėkojame joms už šią dovaną bei visus rūpesčius ir darbus, susijusius su persiuntimu.

Dalia Kuizinienė

“Pasaulio lietuvis”, 2014 m. 10/532.